

Ez a szakasz az írországi rendes bíróságok szervezetéről nyújt tájékoztatást.

Rendes bíróságok

Az írországi bírósági rendszer eredete az 1922. évi alkotmányra vezethető vissza, amely a brit igazgatás alatt működő bíróságokat felváltó új bíróságok létrehozásáról rendelkezett. Az új bíróságok 1924-ben jöttek létre a bíróságokról szóló, 1924. évi törvény (Courts of Justice Act) alapján, amely megteremtette az új bírósági rendszer jogszabályi alapjait.

A jelenlegi bíróságokat a bíróságokról (bíróságok létrehozásáról és szervezetéről) szóló, 1961. évi törvény (Courts [Establishment and Constitution] Act) hozta létre az ír nép által 1937-ben elfogadott Alkotmány 34. cikke alapján. A Fellebbviteli Bíróság (Court of Appeal) a 2013-as népszavazást követően 2014. október 29-én alakult meg.

Az igazságszolgáltatással általánosságban az Alkotmány 34–37. cikke foglalkozik. A 34. cikk (1) bekezdése értelmében „Az igazságszolgáltatás a törvény által létrehozott bíróságok feladata.” Az Alkotmány határozza meg a bírósági rendszer általános felépítését, amely egy végső fellebbviteli bíróságból, a Legfelsőbb Bíróságból (Supreme Court), a mind büntető, mind polgári ügyekben hatáskörrel rendelkező Fellebbviteli Bíróságból és elsőfokú bíróságokból áll. Utóbbiak körébe tartozik a valamennyi büntető és polgári ügyben teljes hatáskörrel eljáró Felsőbíróság (High Court), valamint a korlátozott hatáskörrel eljáró, regionális alapon szervezett körzeti bíróság (Circuit Court) és kerületi bíróság (District Court).

Polgári bíróságok

Legfelsőbb Bíróság

2014. október 28-ával, az Alkotmány Fellebbviteli Bíróságot létrehozó harmincharmadik módosításával jelentős változások következtek be a

Legfelsőbb Bíróság fellebbviteli hatásköre tekintetében. A Fellebbviteli Bíróság létrehozásának napjától kezdve a Legfelsőbb Bíróság bírálja el

- a) Fellebbviteli Bíróság határozatával szemben benyújtott fellebbezést, ha a Legfelsőbb Bíróság meggyőződött arról, hogy a határozat közérdek szempontjából kivételes jelentőséggel bír, vagy az igazságszolgáltatás érdekében fontos a Legfelsőbb Bírósághoz való fellebbezés, és;
- b) a Felsőbíróság határozatával szemben benyújtott fellebbezést, ha a Legfelsőbb Bíróság meggyőződött arról, hogy rendkívüli körülmények indokolják a Legfelsőbb Bírósághoz történő közvetlen fellebbezést, – a Legfelsőbb Bíróság abban az esetben győződhet meg erről, ha a következő tényezők egyike vagy mindkét tényező fennáll: a határozat közérdek szempontjából kivételes jelentőséggel bír; az igazságszolgáltatás érdeke ezt kívánja meg.

A Felsőbíróság polgári ügyben hozott határozatai elleni fellebbezések, amelyeket a harmincharmadik alkotmánymódosítást megelőzően a Legfelsőbb Bíróság bírált el, jelenleg a Fellebbviteli Bíróság hatáskörébe tartoznak, azon ügyek kivételével, amelyekben a Legfelsőbb Bíróság engedélyezte a fellebbezés hozzá történő benyújtását, mivel meggyőződött arról, hogy a fellebbezés eleget tesz az Alkotmány 34.5.4.° cikkében foglalt feltételeknek. Ezenkívül azon jogkérdésekről, amelyeket korábban a körzeti bíróság utalt a Legfelsőbb Bíróság elé („jogkérdésre vonatkozó fellebbezést”), jelenleg a Fellebbviteli Bíróság dönt.

A harmincharmadik alkotmánymódosítás nem érintette a Legfelsőbb Bíróság eredeti hatáskörét, amely lényegében az Alkotmány 26. cikke szerinti feladatot jelenti. A 26. cikke előírja, hogy Írország elnökének kezdeményezése alapján a Legfelsőbb Bíróság dönthet a Parlament (Oireachtas) mindkét háza által elfogadott, és aláírás céljából az ír elnökhöz benyújtott törvénytervezet (vagy az abban szereplő bármely rendelkezés) alkotmányosságáról. Amennyiben felmerül, a Legfelsőbb Bíróság dönthet annak kérdésében is, hogy az elnök feladatai ellátására tartósan alkalmatlanná vált-e.

A Legfelsőbb Bíróság három vagy öt – kivételesen hét – bíróból álló tanácsban jár el. A Parlament (Oireachtas) által elfogadott valamely törvény alkotmányosságával kapcsolatos ügyek elbírálásához az Alkotmány előírja, hogy a tanács legalább öt bíróból álljon. Ez a követelmény vonatkozik arra az esetre is, amikor Írország elnökének kezdeményezése alapján az alkotmány 26. cikkének megfelelően a Legfelsőbb Bíróság véleményét kéri a Parlament (Oireachtas) által elfogadott törvénytervezet alkotmányosságát illetően. Legalább öt bíró szükséges abban az esetben is, amikor az Alkotmány 26. cikke alapján a Legfelsőbb Bíróságnak kell megállapítania, hogy az elnök hivatala ellátására tartósan alkalmatlanná vált-e. A Legfelsőbb Bíróság elnöke vagy a Legfelsőbb Bíróság bírása bizonyos ideiglenes intézkedések iránti és eljárási kérelmek tekintetében egyedül is eljárhat.

Fellebbviteli Bíróság

A Fellebbviteli Bíróság a 2013-as népszavazást követően 2014. október 29-én alakult meg. A Fellebbviteli Bíróság hatáskörét – más felsőbb szintű bíróságokéhoz hasonlóan – részben az Alkotmány, részben más jogszabályok állapítják meg. A Fellebbviteli Bíróság a Felsőbíróság és a Legfelsőbb Bíróság közötti fellebbezési szintet jelenti.

A Fellebbviteli Bíróság rendelkezik hatáskörrel a Felsőbíróság polgári ügyekben hozott határozataival szembeni fellebbezések elbírálására, amelyeket a harmincharmadik alkotmánymódosítást megelőzően a Legfelsőbb Bíróság bírált el. Kivételt jelentenek azok az esetek, amelyekben a Legfelsőbb Bíróság engedélyezte a fellebbezés hozzá történő benyújtását, mivel meggyőződött arról, hogy a fellebbezés eleget tesz az Alkotmány 34.5.4. cikkében foglalt feltételeknek. A Fellebbviteli Bíróság bírálja el a Felsőbíróság által tárgyalta, valamely jogszabály alkotmányosságával kapcsolatos ügyekben benyújtott fellebbezéseket. Az Alkotmány előírja, hogy nem fogadható el a Fellebbviteli Bíróság ezen hatáskörét korlátozó jogszabály.

A Fellebbviteli Bíróság az elnökből és kilenc rendes bíróból áll. A Legfelsőbb Bíróság elnöke és a Felsőbíróság elnöke hivatalánál fogva a Fellebbviteli Bíróság tagja. A Fellebbviteli Bíróság három bíróból álló tanácsban is eljárhat. Egyes ideiglenes intézkedések iránti és eljárási kérelmeket az elnök vagy az általa kijelölt más bíró egyedül is elbírálnak.

Felsőbíróság (High Court)

Az Alkotmány alapján a Felsőbíróság polgári és büntető ügyekben teljes, eredeti joghatósággal rendelkezik valamennyi tény- és jogkérdésben. A Felsőbíróság kizárólagos hatáskörrel bír a gyermekek örökbefogadásával kapcsolatos ügyekben, valamint a kiadatási kérelmek tekintetében. A Felsőbíróság bármely jogszabály érvényességét megvizsgálhatja abból a szempontból, hogy az összhangban áll-e az Alkotmány rendelkezéseivel (az ír elnök által a Legfelsőbb Bírósághoz már benyújtott jogszabályok kivételével). A Felsőbíróság általában egyesbíróként jár el, bár a jogszabály lehetővé teszi, hogy bizonyos – így például rágalmazással, testi sértéssel vagy személyi szabadság megsértésével kapcsolatos – ügyeket a bíró esküdtzékkel együtt tárgyaljon. Kiemelkedő jelentőségű ügyeket két vagy több bíró tanácsban eljárva is tárgyalhat.

A Felsőbíróság polgári ügyekben fellebbviteli bíróságként jár el a körzeti bíróság határozataival szemben benyújtott fellebbezések esetében. E fellebbviteli hatáskörén túl a Felsőbíróság felülvizsgálhatja valamennyi alsóbb fokú bíróság határozatait a következő felsőbírósági leiratok formájában: mandamus

(kötelezés), prohibition (tilalom) és certiorari (hatályon kívül helyezés). Ezek a leiratok az alsóbb fokú bíróság határozatainak nem az érdemi részeihez kapcsolódnak, hanem a hatáskör túllépésének kérdéséhez.

A Felsőbíróság a kerületi bíróság által felterjesztett jogkérdésben is döntést hozhat. Foglalkozik továbbá óvadék megállapítása iránti indítványokkal emberölési ügyekben, vagy ha a vádlott a kerületi bíróság által szabott feltételek megváltoztatását kéri.

A Felsőbíróság a keresetek elsőfokú tárgyalásakor rendszerint Dublinban ülésezik. Halálos és egyéb személyi sérülésekből eredő kártérítési ügyek elsőfokú tárgyalása esetében számos vidéki helyszínen is ülésezik. A Körzeti Felsőbíróság (High Court on Circuit) vidéki helyszíneken tárgyalja a körzeti bíróság határozatai elleni fellebbezéseket.

A körzeti bíróság (Circuit Court)

A **körzeti bíróság** polgári jogi hatásköre korlátozott, valamennyi peres fél egyetértésének esetét kivéve, amikor is korlátlan. A bíróság hatásköre főként olyan keresetekre terjed ki, amelyek esetében a pertárgy értéke nem haladja meg a 75 000 eurót (személyi sérüléssel kapcsolatos keresetek esetében a 60 000 eurót).

A körzeti bíróság jár el örökléssel, valamint ingatlanulajdonnal és -bérttel kapcsolatos ügyekben, ha az ingatlan helyi adó alapját képező értéke nem haladja meg a 253,95 eurót. A körzeti bíróság jár el a családjogi ügyekben is, beleértve a különválást, a házasság felbontását és érvénytelenítését, valamint a kerületi bíróság határozatai ellen benyújtott fellebbezéseket.

A körzeti bíróság polgári ügyekben esküdtszék nélkül, egyesbíróként jár el. Mind polgári, mind büntetőügyekben elbírálja a kerületi bíróság határozataival szemben benyújtott fellebbezéseket. A fellebbezési eljárás során újratárgyalják az ügyet; a körzeti bíróság határozata jogerős, további fellebbezésnek nincs ellene helye.

A körzeti bíróság hatáskörrel rendelkezik a szeszes italok helyszíni fogyasztás céljából történő értékesítésére vonatkozó új engedélyek kibocsátása iránti valamennyi kérelem ügyében, és elbírálja a különböző bírói szervek – például az egyenlő bánásmód tárgyában folyó vizsgálatok igazgatója – által hozott határozatok ellen benyújtott fellebbezéseket.

A kerületi bíróság (District Court)

A **kerületi bíróság** korlátozott hatáskörű, helyi bíróság. Családjogi ügyekben hatáskörrel rendelkezik tartási, távoltartási, felügyeleti, láthatási, valamint apaság megállapításával kapcsolatos határozatok meghozatalára.

A kerületi bíróság polgári jogi hatásköre a szerződéses, áruhitel, részletre vásárlás, jogellenes károkozás, bérleti díj fizetésének elmaradása vagy áruk jogellenes visszatartása miatti, legfeljebb 15 000 euró perértékű ügyekre terjed ki. Hatásköre van bármely bíróság tartozás megfizetésére kötelező határozatának végrehajtása, továbbá nagyszámú – például szeszes italok értékesítéséhez kötődő – engedélyezés, valamint a rosszhiszemű károkozás miatti keresetek tárgyában, ha a követelt összeg nem haladja meg a 15 000 eurót.

A kerületi bíróság országszerte 24 kerületben (dublini fővárosi kerület és további 23 kerület) található helyszíneken ülésezik. Általánosságban a tárgyalás helyszíne a szerződés megkötésének helyétől, az alperes lakóhelyétől vagy üzleti tevékenysége végzésének helyétől, vagy engedélyezési ügyekben az engedély tárgyát képező helyiségek helyétől függ.

Büntetőbíróságok

Legfelsőbb Bíróság (Supreme Court)

A Legfelsőbb Bíróság a Fellebbviteli Bíróság (Court of Appeal) határozataival szemben benyújtott fellebbezések kapcsán jár el olyan ügyekben, amelyekben a közérdek szempontjából kivételes jelentőséggel bíró jogkérdés merül fel.

Fellebbviteli Bíróság (Court of Appeal)

A fellebbviteli bíróságról szóló 2014. évi törvény (Court of Appeal Act 2014) alapján a Fellebbviteli Bírósághoz került a korábban a Büntető Fellebbviteli Bíróság (Court of Criminal Appeal) által gyakorolt fellebbviteli hatáskör.

A körzeti bíróság vagy a Központi Büntetőbíróság (Central Criminal Court) előtti eljárásban vádemelés alapján elítélt személyek – akik igazolást kaptak arról, hogy az ügyben fellebbezést nyújtható be – által benyújtott fellebbezések ügyében jelenleg a Fellebbviteli Bíróság jár el. Amennyiben ilyen igazolás kiadását elutasították, ezen elutasítással szemben benyújtott fellebbezés alapján maga a Fellebbviteli Bíróság engedélyezheti a fellebbezést.

Ezenkívül a főügyész (Director of Public Prosecutions) indokolatlanul enyhe ítélet esetében az 1993. évi büntető törvénykönyv (Criminal Justice Act 1993) 2. szakasza alapján fellebbezést nyújthat be a Fellebbviteli Bírósághoz. Állítólagos bírói tévedés esetében a büntetőeljárásról szóló 1993. évi törvény (Criminal Procedure Act 1993) 2. szakasza alapján fellebbezés nyújtható be.

A Fellebbviteli Bíróság rendelkezik hatáskörrel a főügyész felmentő ítéletet hozó büntetőeljárásból eredő jogkérdéssel kapcsolatos fellebbezésének elbírálására. Ezekben az esetekben a Fellebbviteli Bíróság határozata nem érinti a felmentő ítéletet.

A főügyész felmentéssel vagy az ügy újbóli tárgyalását elrendelő határozattal szembeni fellebbezését szintén a Fellebbviteli Bíróság bírálja el. A fellebbviteli bíróságról szóló 2014. évi törvény szerint a Fellebbviteli Bíróság bírálja el a korábban Fellebbviteli Hadbíróság (Courts-Martial Appeal Court) hatáskörébe tartozó fellebbezéseket. Ez azt jelenti, hogy a hadbíróság által elítélt emberek fellebbezését jelenleg a Fellebbviteli Bíróság bírálja el.

Büntető Fellebbviteli Bíróság (Court of Criminal Appeal)

A fellebbviteli bíróságról szóló 2014. évi törvény szerint a **Büntető Fellebbviteli Bíróság** fellebbviteli hatáskörét a Fellebbviteli Bíróságra ruházták át.

Különleges Hatáskörű Büntetőbíróság (Special Criminal Court)

A **Különleges Hatáskörű Büntetőbíróságot** azért hozták létre, hogy olyan bűncselekmények esetében folytasson eljárást, amelyekben megállapítást nyer, hogy a rendes bíróságok nem képesek az igazságszolgáltatás hatékony biztosítására, valamint a köznyugalom és közrend megőrzésére. A Különleges Hatáskörű Büntetőbíróság esküdtek nélkül, három fős bírói tanácsban jár el.

Központi Büntetőbíróság (Central Criminal Court)

A **Központi Büntetőbíróság** a Felsőbíróság büntető kollégiuma. Súlyos bűncselekmények – például emberölés, erőszakos közöszlész, hazaárulás, szellemi tulajdonjogok megsértése – esetében, valamint a 2002. évi versenytörvény alapján indított büntetőeljárások során jár el. A Központi Büntetőbíróságon egyesbíró és esküdtszék jár el.

Körzeti büntetőbíróság

A körzeti büntetőbíróság azon bűncselekmények kapcsán folytatja le a büntetőeljárást, amelyekben nem a Központi Büntetőbíróság jár el. A Körzeti Büntetőbíróságon egyesbíró és esküdtszék jár el. A Körzeti Büntetőbíróság a kerületi bíróság határozataival szemben benyújtott fellebbezések ügyében is eljár.

Kerületi bíróság

A kerületi bíróság (általában törvényen alapuló) vétségek és néhány büntett esetében jár el. A kerületi bíróságon egyesbíró jár el.

Utolsó frissítés: 18/01/2024

E lap nemzeti nyelvű változatát az adott tagállam tartja fenn. Az Európai Bizottság szolgálata készíti el a fordításokat a többi nyelvre. Előfordulhat, hogy az eredeti dokumentumon az illetékes tagállami hatóság által végzett változtatásokat a fordítások még nem tükrözik. Az Európai Bizottság nem vállal semmifajta felelősséget az e dokumentumban szereplő vagy abban hivatkozott információk vagy adatok tekintetében. Az ezen oldalért felelős tagállam szerzői jogi szabályait a Jogi nyilatkozatban tekintheti meg.